

VÁLSÁGKEZELÉS ÉS KATASZTRÓFAVÉDELEM

CRISIS MANAGEMENT AND DISASTER MANAGEMENT

NOVÁKY Mónika
(ORCID:0000-0002-5319-4457)
novaky.monika@uni-nke.hu

Absztrakt

A válság egy olyan bizonytalan állapot, amely kialakult helyzet akár jóra, akár rosszra is fordulhat. A válságok napjainkban a világ szinte minden pontján felütik a fejüket. Lehet gazdasági-, egészségügyi-, orvosi-, lélektani-, politikai-, pénzügyi-, háborús. Olyan, helyzet, amely általában negatív befolyást gyakorol az érintettekre. Sorsfordító időszak egy személy, közösség életében, tevékenységében, egy olyan súlyos helyzet, esemény, fordulat, amellyel hosszabb-rövidebb időre eldőli a személy, közösség sorsa. Ezekben az esetekben szükség lehet egy olyan szervezet segítségére, amely gyors és szakszerű segítséget nyújthat a válsághelyzet kezeléséhez.

"A mű a KÖFOP 2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 azonosítószámú, „A jó kormányzást megalapozó közszolgálat-fejlesztés” elnevezésű kiemelt projekt keretében, a Nemzeti Közszolgálati Egyetem felkérésére a Concha Győző Doktori Program keretében készült."

Kulcsszavak: válság, válsághelyzet, katasztrófavédelem, segítségnyújtás, támogatás, biztonság, krízis

Abstract

The crisis is a state of uncertainty that may turn into good or bad. Crises nowadays may occur at almost every corner of the world. They can be economic, health, medical, psychological, political, financial or military in nature. It is a situation that usually has a negative influence on the people affected. A crucial period in a person's or a community's life and activity, a serious situation, event or turn of events, which has a decisive short- or long-term effect on the fate of the person or community. These cases may require help from an organisation that can provide timely and professional help in dealing with a crisis situation.

„The work was created in commission of the National University of Public Service under the priority project KÖFOP-2.1.2-VEKOP-15-2016-00001 titled „Public Service Development Establishing Good Governance” in Győző Concha Doctoral Program

Keywords: crisis, crisis situation, disaster management, assistance, support, security, crisis

A kézirat benyújtásának dátuma (Date of the submission): 2017.10.10.

A kézirat elfogadásának dátuma (Date of the acceptance): 2018.01.23.

KRÍZIS, VÁLSÁG, KONFLIKTUS

A tudományos magyarázat szerint a krízis szó jelentése görögül: fordulat, döntés, válság, válságos állapot. Kiváltó oka lehet akár gazdasági, biológiai, vagy pszichológiai is.

Krízis helyzetben megszűnik a biztonságérzet, a világ rendje felborul, az ember és a család életében olyan időszak kezdődik, amelyben döntéseket kell hozni az egyén, a család, a társadalom sorsáról. A döntés új eszközt, stratégiát igényel, hiszen a korábbi konfliktus-megoldások, szabályok már nem működőképesek. [1]

A katasztrófa jelentése görögül: fordulat, pusztulás, megsemmisülés, csapás, megrázó, hirtelen esemény. A katasztrófa lehet természeti, vagy társadalmi okokra visszavezethető. Természeti: erdőtűz, árvíz, belvíz, rendkívüli időjárás, földrengés, társadalmi: iparbiztonsági kockázat, migrációs kockázat. [2]

A konfliktus jelentése latinul: összecsapás, vita, harc. Az egyén és a társadalom csoportjain belül, vagy két, egymástól függő fél közötti ellentétes, egymást kölcsönösen kizáró érzelmelek, érdekek, értékrendek összeütközése és ezzel nem kívánatos magatartást eredményez.

A válság létre jöhet a rosszul, vagy egyáltalán nem kezelt konfliktusok esetében, így keletkezik a krízis. A krízis a konfliktus, válság, katasztrófa együttes megnevezése, amely egy személy, vagy csoport életében megnyilvánuló nehéz helyzet.

A válsághelyzetről beszélünk, ha a válság bekövetkezésének a valószínűsége több, mint 50%, azaz átlag feletti.

Az érzelmileg kritikus, feszült, túlterhelő állapot, a személy lelki egyensúlyát veszélyeztető helyzet, amellyel kénytelen szembenézni, a krízis.

A krízis jellemzője, hogy váratlan esemény váltja ki, érzelmileg hangsúlyos reakció kíséri, következménye fokozott szorongás, tanácstalanság, beszűkült tudatállapot, döntésképtelenség,- bizonytalanság.[3]

MEGELŐZÉS, BIZTONSÁG

A megelőzés, prevenció, megakadályozás, elkerülés az élet minden területén fontos tényező. Legyen az az egészségünk megőrzése érdekében tett szűrővizsgálat, egészséges életmód, mozgás, értékeink védelme érdekében riasztórendszerek telepítése, biztosítás megkötése, az ország biztonsága érdekében megfelelő szervezetek létrehozása, működtetése, a katasztrófák károsító hatásainak megelőzése érdekében a katasztrófavédelem hivatásos szerveinek megelőző tevékenysége keretében hatósági eljárások, ellenőrzések, felkészítése, képzések, kiképzések végzése.

A válságok esetében is a legfontosabb bekövetkeztének megelőzése, amennyiben pedig az esemény bekövetkezik, akkor minél gyorsabban és hatékonyan be kell avatkozni és kezelni a válságos helyzetet a várható káros hatások csökkentése érdekében.

A válságkezelése egy olyan folyamat, mely megelőzi, megakadályozza, megoldja a válságot, a konfliktus-megelőzés alapvető feladat. [4]

Biztonság alatt sok mindent érthetünk. Egy olyan helyzet, amely félelem, aggodalom nélküli. Mindazon céloknak, feladatoknak, eszközöknek a rendszere, amelyek felhasználásával a fenyegetettség csökkenthető, és elhárítható a veszélyhelyzet. Fontos kiemelni, hogy a biztonság csak a veszély, fenyegetés összefüggésében értelmezhető.[5]

A biztonság összetevői a következők lehetnek:

- politikai
- gazdasági
- társadalmi
- környezeti
- katonai
- informatikai

- pénzügyi
- egészségügyi
- belügyi. [5]

A veszélyektől, fenyegetésektől való védelem a biztonság célja. A veszélyek elleni fellépés fokozatai: megelőzés, felderítés, megakadályozás (beavatkozás), helyreállítás (kompenzálás), rendszerfejlesztés.

A katasztrófavédelemről és a hozzá tartozó egyes törvények módosításáról szóló CXXVIII. törvény (a továbbiakban: Kat.tv.) hatálybalépésével a katasztrófák elleni védekezésre létrehozott hivatásos katasztrófavédelmi szerv feladata a bekövetkezett katasztrófa, vagy az azt közvetlenül megelőző katasztrófaveszély esetén a katasztrófavédelmi rendszer megfelelő aktivizálása, illetve a szükséges intézkedések bevezetése. Magyarország Alaptörvénye szerint a különleges jogrendi időszakok: rendkívüli állapot, szükségállapot, megelőző védelmi helyzet, váratlan támadás, terrorveszélyhelyzet, veszélyhelyzet.[6]

A veszélyhelyzet bekövetkeztekor a hivatásos katasztrófavédelem szervei az emberi élet védelme és az anyagi javak biztonsága érdekében polgári védelmi feladatokat látnak el. A polgári védelem céljai: az ügynevezett normál időszaki katasztrófák - veszélyhelyzet - és a fegyveres összeütközés esetén a lakosság és anyagi javainak megóvása, valamint az életben maradás feltételeinek biztosítása, megszervezése és végrehajtása. [7] A normál időszakban a polgári védelmi feladatokat a hivatásos katasztrófavédelem szervei, fegyveres összeütközés esetén a Magyar Honvédség és a katasztrófavédelem látja el.[6]

Biztonság és megelőzés kéz a kézben járnak. Egyik sem létezhet a másik nélkül.

A Kat.tv. 3.§ 8.pontja értelmében a katasztrófavédelem:„, a különböző katasztrófák elleni védekezésben azon tervezési, szervezési, összehangolási, végrehajtási, irányítási, létesítési, működtetési, tájékoztatási, riasztási, adatközlési és ellenőrzési tevékenységek összessége, amelyek a katasztrófa kialakulásának megelőzését, közvetlen veszélyek elhárítását, az előidéző okok megszüntetését, a károsító hatásuk csökkentését, a lakosság élet- és anyagi javainak védelmét, az alapvető életfeltételek biztosítását, valamint a mentés végrehajtását, továbbá a helyreállítás feltételeinek megteremtését szolgálják.” [8] Ennek a tevékenységnek egyik fő eleme a megelőzés, a bekövetkezett események, válságok kezelése.

A katasztrófákat többféleképp csoportosíthatjuk:

1. eredetük, jellegük szerint
  - a. természeti:
    - i. földtani
    - ii. meteorológiai
    - iii. biológiai
  - b. civilizációs
    - i. technikai
    - ii. társadalmi
2. helyük, kiterjedésük szerint
  - a. helyi
  - b. térségi
  - c. országos
  - d. nemzetközi
3. hatáserősség, intenzitás szerint
  - a. relatív
  - b. közepes
  - c. küszöb
  - d. abszolút
4. tér és időkoordináták szerint

- a. statikus
  - b. dinamikus
5. időparaméter szerint
- a. gyors
  - b. közepes
  - c. lassú. [9]

Egy másfajta csoportosítás szerint keletkezésük alapján:

- árvíz, belvíz, villámárvíz
- rendkívüli időjárás
- földrengés
- iparbiztonsági kockázat
- társadalmi kockázatok. [2]

VÁLSÁGHELYZET

A magyar jogrend a különleges jogrendi időszakon kívül két válsághelyzetet szabályoz: egészségügyi válsághelyzet¹, [10] tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet². [11]

A jogi szabályozás értelmében a különleges jogrendi időszakokban, illetve ha a tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet kihirdetése közegészségügyi okból került sor, akkor az egészségügyi válsághelyzetre vonatkozó rendelkezéseket kell alkalmazni.

Az egészségügyi válsághelyzet bevezetésekor a Magyar Honvédség és a rendvédelmi szervek a katasztrófavédelmi terveik alapján vesznek részt a feladatok ellátásában.

A lakosság életének, testi épségének védelme érdekében az egészségügyi rendszer megfelelő felkészülésével, a váratlan események bekövetkeztekor az egészségügyi ellátás megszervezése, megtervezése kiemelt feladat.

A hirtelen, váratlanul bekövetkező katasztrófa esemény kezelése csak a megfelelő kockázatelemzésen és felkészülésen alapuló veszélyhelyzeti tervezéssel valósítható meg, ezek teszik lehetővé a hatékony, gyors, szakszerű betegellátást. [12]

Azt, hogy hogyan történjen meg a felkészülés, a katasztrófavédelmi rendszer kialakítása, a mentés tervezése, megszervezése, végrehajtása, nagymértékben függ az érintett állam veszélyeztetettségétől, a földrajzi elhelyezkedéstől, valamint az érintett ország gazdasági és szociális helyzetétől.

Hazánk katasztrófa veszélyeztetettsége a következő:

- földrengés: közepes
- árvíz: nagy
- rendkívüli időjárás: szélsőséges
- iparbiztonsági kockázat: közepes (veszélyes anyagok tranzit forgalma; gáz-, elektromos-, olajvezetékek, atomerőmű)
- járvány: időszakos
- terrorcselekmények: alacsony.

A civilizációs eredetű katasztrófák – nukleáris baleset, vegyi baleset, járvány, szervezett bűnözés, migráció stb. – megalapozzák, hogy az adott állam milyen felkészülési intézkedéseket kell, hogy tegyen.[13]

Az egészségügyi válsághelyzet minden olyan, váratlanul bekövetkező esemény, amely az emberek életét, testi épségét, egészségét, az egészségügyi szolgáltatók működését veszélyezteti, károsítja olyan mértékben, hogy az egészségügyi ellátási szükségletek, és a helyben

¹ egészségügyi válsághelyzet: az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV .tv. 228.§ (2) bekezdés

² tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet: a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX.tv. 80/A. §

rendelkezésre álló kapacitás között aránytalanság van. Szükségessé válik az egészségügyi államigazgatási szerv, egészségügyi szolgáltató, állami és önkormányzati szervek együttműködése. Fennáll a nemzetközi közegészségügyi járványügyi szükséghelyzet³. [10]

Nemzetközi közegészségügyi- járványügyi helyzet az rendkívüli esemény, amelyet a Egészségügyi Világszervezet Nemzetközi Egészségügyi Rendszabályainak kihirdetéséről szóló 2009. évi CXI. tv. (a továbbiakban: Rendszabályok) előírásaival összhangban akként minősítenek, mivel az közegészségügyi-járványügyi kockázatot jelent más államokra nézve a betegség nemzetközi terjedése révén, és esetlegesen összehangolt nemzetközi reagálást tesz szükségessé. [13]

A Rendszabály szerint közegészségügyi-járványügyi kockázat lehet az emberi populációk egészségére károsan ható esemény valószínűsége, különös hangsúllyal azon az eseményen, amely nemzetközileg terjedhet, vagy amely súlyos és közvetlen veszélyt okozhat.

Egészségügyi válsághelyzetet okozhat továbbá minden olyan körülmény, amely súlyosan és közvetlenül akadályozza a lakosság egészségügyi ellátását, ha a lakosság ellátása más gyógyintézet által aránytalan nehézséggel járna. [10]

Manapság, amikor a Föld legtávolabbi pontja is rövid idő alatt elérhető, a fertőző betegségek terjedése is felgyorsult.

Az elmúlt időszakban az ebola, Zika-vírus, madárinfluenza, lépfene (antrax), kanyaró, sárgaláz stb. megbetegedések az afrikai és ázsiai térségből kiindulva megjelentek az északi féleltekén, Európában és Észak-Amerikában is. A turistaként távoli országokba utazók, vagy az ott dolgozók igen rövid idő alatt behurcolják a fertőzéseket azokba a térségekbe, ahol korábban ezek a megbetegedések nem voltak jelen, ezért az ellenük való védekezés és felismerésük is igen nagy nehézségekbe ütközik.

Az Egyesült Nemzetek Szervezete Egészségügyi Világszervezete⁴ (a továbbiakban: WHO) feladata, hogy iránymutatást adjon az egészségügy területén. Együttműködik az államok kormányaival a nemzeti egészségügyi programok tervezésében, irányításában és értékelésében. Megfelelő egészségügyi technológia, információ és szabványok kifejlesztésén és átadásán munkálkodik. Kiterjedt segélynyújtási, kutató- és irányítási tevékenységet végez az egészségvédelem minden területén, különösen a fertőzőbetegségek, a járványok, a gyermekbetegségek, a szív- és keringési zavarok, a rák és az AIDS okainak feltárása, a betegségek természete, megelőzése és gyógyításuk terén.[15]

A Rendszabályok tartalmazzák azokat a követelményeket, amelyeket a részes államoknak be kell tartaniuk annak érdekében, hogy megfelelően tudjanak reagálni. Ez jelenti a meglévő egészségügyi struktúrák, erőforrások képességeit, reagáló képességet, információk haladéktalan jelentését, ellenintézkedések megtételét, helyzetértékelést és értesítést. [13]

A különleges jogrendet, illetve a válsághelyzetet el nem érő állapot a katasztrófaveszély⁵. Ebben az esetben is kihirdethető az egészségügyi válsághelyzet, amennyiben az egészségügyi feladatok biztosítása ezt megköveteli, továbbá, ha az egészségügyi feladatok másként nem biztosíthatóak. [10]

Ahhoz, hogy a lakosság egészségét veszélyeztető helyzetben mind a katasztrófavédelmi, mint az egészségügyi szervek megfelelően fel tudjanak lépni, olyan szakemberekre van szükség, akik szakszerűen és hatékonyan tudnak beavatkozni. A lakosság felkészítése, felvilágosítása, a betegségek megelőzése, nagy feladat, amelyben a szűrővizsgálatok, egészségmegőrző programok nagy szerepet játszanak.

³ nemzetközi közegészségügyi járványügyi szükséghelyzet : 2009. évi XCI. tv. 1. cikk Meghatározások 1. pont

⁴ WHO: World Health Organization

⁵ katasztrófaveszély: olyan folyamat vagy állapot, amelynek következményeként okszerűen lehet számolni a katasztrófa bekövetkezésének valószínűségével, és amely ezáltal veszélyezteti az emberi egészséget, környezetet, az élet- és vagyonbiztonságot Kat.tv. 3.§ 9. pont

Az egészségügyi szervek és a hivatásos katasztrófavédelmi szervek feladata egyre összetettebbé válik, hiszen egyre újabb fertőző betegségekkel, vagy katasztrófák bekövetkeztekor történő egészségkárosodással, sérülésekkel kell szembenéznük.

Egészségügyi válsághelyzetben a Magyar Honvédség, a rendvédelmi szervek egészségügyi szolgálatai a katasztrófavédelmi tervüknek megfelelően, együttműködve a polgári egészségügyi szervekkel, a hivatásos katasztrófavédelmi szervek a Kormány döntése alapján, a felkészülési tervek alapján részt vesznek a válsághelyzet felszámolásában. [15]

Az egészségügyi intézmények: a fekvőbeteg-szakellátást nyújtó egészségügyi szolgáltató, járóbeteg-szakellátás körében a rendelőintézeti szakrendelő és a nappali kórház egészségügyi válsághelyzeti tervet (a továbbiakban: terv) készít. A tervet a helyi-, illetve a fővárosi-, megyei védelmi bizottsággal, és valamennyi olyan szervvel, aki a végrehajtásban közreműködik, egyeztetni szükséges.

Az elkészült tervet a megyei kormányhivatal hagyja jóvá, melyet a megyei védelmi bizottság elnöke ellenjegyez. [16]

A tervezés és felkészülés keretében az egészségügyért felelős miniszter feladata:

- meghatározza a különleges jogrend, katasztrófaveszély egészségügyi ellátás irányait
- meghatározza az egészségügyi ágazat honvédelmi, polgári védelmi feladatait
- elrendelheti egészségügyi szolgáltató, vagy egyéb igénybe vehető szerv tervezési, felkészülési feladatainak végrehajtását
- elrendelhet egészségügyi válsághelyzeti gyakorlatot, illetve nemzetközi gyakorlatban való részvételt
- kijelöli a fekvőbeteg- szakellátást nyújtó szolgáltatót
- felügyeli az Állami Egészségügyi Tartalékot
- ellenőrzi az ellátást nyújtó egészségügyi szolgáltatók, betegszállítók, ellátásban résztvevők, illetve az ellátás biztosításában közreműködők felkészülési tevékenységét
- jóváhagyja az egészségügyi válsághelyzetre vonatkozó részterveket
- kiadja az Egészségügyi Válsághelyzetek Kezelésének Országos Tervét.

Szakmai felkészítés keretében katasztrófavédelmi-, illetve honvédelmi felkészülési gyakorlatban az érintett egészségügyi dolgozók, szolgáltatók megfelelő gyakorlatot szerezhetnek.

Mind a tervezésben, mind a felkészülésben és a beavatkozásban elengedhetetlen az együttműködés.

Az egészségügyi válsághelyzet kezelése elképzelhetetlen a katasztrófavédelem szervei nélkül.

A helyi, fővárosi és megyei védelmi bizottságokban az elnök egyik helyettese a hivatásos katasztrófavédelmi szerv képviselője, aki a lakosságot érintő veszélyhelyzet, katasztrófaveszély, különleges jogrendi időszakban szakmai döntéseivel segíti a bizottság tevékenységét.

A hivatásos katasztrófavédelem helyi, területi és központi szervei veszélyelhárítási tervet készítenek, melynek célja a természeti, civilizációs és egyéb eredetű veszélyek esetén a következmények elhárítása, azok csökkentése érdekében a szükséges szakmai döntések támogatása a különböző veszélyekre vonatkozó eljárási rendek, műveleti eljárások és az adatbázisok alkalmazásával. [8]

A terv készítés lényege, hogy rögzítse, hogy az adott helyzetben mely szervnek és állományának, dolgozóinak milyen feladatai vannak, a rendelkezésre álló eszközökkel, készletekkel hogyan gazdálkodjanak.

A katasztrófavédelem szervezetek alaprendeltetéséhez szükséges a megfelelő erők és eszközök rendelkezésére állása. Erre vonatkozóan végrehajtandó logisztikai feladatok

folyamatosak. Ide tartozik a tervezés, szervezés, koordinálás, gazdasági tevékenység, célja, hogy a katasztrófák elleni hatékony védekezéshez szükséges és elégséges logisztikai feltételek, anyagi-technikai, valamint különleges erőforrások biztosítása megtörténjen, ezek felhasználása optimális legyen. A logisztikai támogatás feladata, hogy normál (béke) időszakban a szervezet működésének feltételeit megteremtse, megelőzze az élet- és vagyónbiztonságot veszélyeztető elemi csapás, ipari szerencsétlenség, ezek következményei felszámolása, a károk helyreállítása, valamint a rendelkezésre álló erőforrások gazdaságos és optimális biztosítása, ezek felhasználásnak tervezési, szervezési, koordinálási és gazdálkodási tevékenysége. [17]

Fontos, hogy a szükséges erők és eszközök folyamatosan rendelkezésre álljanak, ennek érdekében a figyelembe kell venni a területi és a központi veszélyelhárítási tervben foglaltakat. Ennek érdekében a Megyei Katasztrófavédelmi Igazgatóságokon és a Fővárosi Katasztrófavédelmi Igazgatóságon (a továbbiakban: MKI) készletek állnak rendelkezésre. A készletek megállapításának szempontjai:

- felmerülő logisztikai feladatok
- terület veszélyeztetettsége
- ellátandó lakosság létszáma
- polgári védelmi szervezetek típusa, létszáma
- logisztikai norma, normatíva
- hivatásos katasztrófavédelmi szerv állománytábla szerinti létszáma
- az MKI területén lévő önkormányzati és önkéntes tűzoltóságok, önkéntes mentőszervezetek feladatainak ellátásához szükséges anyagi-technikai igények
- polgári védelmi, iparbiztonsági szakterület igényei a védekezés időszakában
- közreműködők erőforrásai.

A rendelkezésre álló készletek mellett a folyamatos ellátás érdekében úgynevezett lebiztosítással kell megoldani a készletek, tartalékok biztosítását. Ezt úgy lehet elérni, hogy az állami és polgári gazdálkodó szervezeteket kell bevonni országos és megyei szinten.

A lebiztosítás célja, hogy a lakosság és az állomány ellátásra felhasznált anyagi-technikai eszközök folyamatosan rendelkezésre álljanak.

A lebiztosítás az alábbi területeken valósul meg:

- humán ellátás
  - o élelmezés
  - o ivóvíz
  - o befogadó hely
  - o melegítő-, főzőkonyha
  - o mosoda
- szakanyag
  - o építőanyag, árvízvédelmi célú homok
  - o gyógyszer, fertőtlenítő
- szállítás, technika
  - o személyszállítási szolgáltatás
  - o teherszállítás
  - o földmunkagép, erőgép. [17]

A logisztikai tervezés kiegészíti és támogatja a veszélyelhárítási tervezést.

A katasztrófa társadalmi kockázata a migráció. Az idegen szavak szótára szerint a migráció: a lakosság helyváltoztatása egy országon belül, vagy áttelepülése egy másikba. [18]

A migráció egyidős az emberiséggel, amelynek okai lehetnek a gazdasági válság, háború, kényszer migráció, vallási, etnikai, politikai üldöztetés, vagy bekövetkezett katasztrófa.

Megkülönböztethetünk belső, vagy külső migrációt, attól függően, hogy a lakosság vándorlása országon belüli, vagy országon kívüli.

A hivatásos katasztrófavédelem polgári védelmi feladatai az emberi élet- és vagyonmentés, ennek keretében gondoskodni kell a létfenntartáshoz szükséges víz-, élelmiszer-, gyógyszerkészletek rendelkezésre állásáról is.

A tömeges bevándorlás okozta válsághelyzet akkor hirdethető ki, ha az elismerést kérők, illetve a tranzitónában⁶ tartózkodó személyek száma meghaladja a menedékjogról szóló 2007. évi LXXX. törvényben meghatározott létszámot, vagy egyéb, migrációs helyzettel összefüggő körülmény alakul ki. [19]

A tömeges mértékben érkező személyek elhelyezése, az idegenrendészeti eljárások lefolytatása jogszabály által felhatalmazott szervezetek (Bevándorlási és Állampolgársági Hivatal, rendőrség) feladata.

A hatóság által kijelölt helyen tartózkodó külföldiek ellátása elsősorban az érintett hatóság feladata. Azonban az elmúlt időszakban ugrásszerűen, rövid idő alatt megnövekedett az ellátásra szoruló külföldiek száma.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint a Magyarországon menedékkérők száma 2013. III. negyedévében összesen 4404 fő volt, 2015. III. negyedévében 109175 fő, majd 2016. III. negyedévében 4386 fő. [20]

Ezen személyek hosszabb rövidebb ideig tartó ellátása igen nagy feladatot jelent a hatóságok, civil szervezetek számára.

A migrációval összefüggésben az alábbi feladatokat kell ellátni a hatóságoknak:

- befogadás, ellátás
- megélhetés biztosítása
- beilleszkedés feltételeinek biztosítása
- egészségügyi ellátás
- szervezetek koordinált együttműködése.

Elsősorban humanitárius jellegű feladatokat kell ellátni, melynek keretében biztosítani kell az emberek megfelelő elhelyezését, élelmezését, egészségügyi ellátását.

Az elmúlt időszakban világszerte egyre több válság alakult ki. Az Európai Unió a nemzetközi szervezetekkel együttműködve segítséget nyújt a válságövezetekben. Az Egyesült Nemzetek (a továbbiakban: ENSZ) 2015-ben Szíriában, Dél-Szudánban, Jemenben a legmagasabb szintűnek minősítette a válsághelyzetet. [21]

Az Európai Unió (a továbbiakban: EU) fontos szempontként kezeli, hogy nem csak a bekövetkezett katasztrófák esetében nyújt segítséget, hanem a felkészülésre és a kockázatok megelőzésére, valamint a kárenyhítésre, helyreállításra és újjáépítésre is anyagi segítséget fordít.

Annak érdekében, hogy az EU a katasztrófák kialakulásának megelőzésében, a szükséghelyzetekre történő felkészülésben, erőforrásaik összevonásában gyorsan és összehangoltan tudjon fellépni, létrehozta az Európai Parlament és a Tanács 1313/2013/EU határozatával az EU polgári védelmi mechanizmusát.

Célja, hogy segítséget nyújtson bajba jutott embereknek állampolgárságukra, vallási, nemi, illetve etnikai hovatartozásukra való tekintet nélkül. Az unió polgári védelmi mechanizmus hatálya elsősorban az emberek, valamint a környezet és az anyagi javak – ideértve a kulturális

---

⁶ tranzitóna: a menekültkénti, vagy oltalmazottkénti elismerését kérő személyek (a továbbiakban: elismerést kérő) átmeneti tartózkodására és a menekültügyi, idegenrendészeti eljárások lefolytatására, valamint az ezekhez szükséges létesítmények elhelyezésére szolgál. az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 15/A. § (1) bekezdés

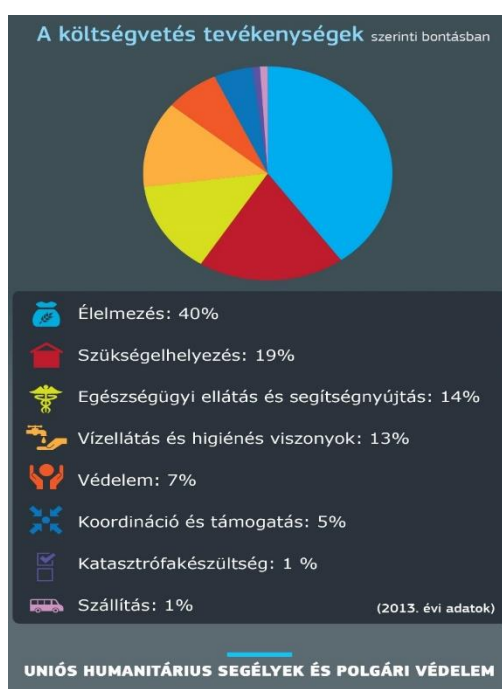

örökséget is – védelmére terjed ki természeti és ember által okozott katasztrófa esetén, ideértve a környezeti katasztrófákat, a tengerszennyezést és az egészségügyi válsághelyzeteket is.

Ezen katasztrófák mindegyike esetén az uniós mechanizmus keretében polgári védelmi és más veszélyhelyzeti segítségnyújtás kérhető az érintett ország reagálási képességeinek kiegészítése érdekében. A terrorcselekmények, illetve a nukleáris vagy radiológiai balesetek által okozott katasztrófák esetében az uniós mechanizmus csak a polgári védelem körébe tartozó katasztrófa-felkészültségi és -reagálási intézkedésekre terjed ki.

Az EU világszinten élen jár a katasztrófasegélyezés terén. Ennek keretében az EU humanitárius segítségnyújtásra költségvetési keretet biztosít, amelyet az Európai Bizottság szervezeti egysége, a Humanitárius Segélyek és Polgári Védelem Főigazgatósága⁷ (a továbbiakban: ECHO) koordinál. A segélyezésben részt vesznek úgynevezett nem kormányzati (civil) szervezetek, nemzetközi szervezetek, a Vöröskereszt hálózata, valamint az ENSZ szakosított szervei, mint például az UNICEF⁸, UNESCO⁹, WHO, FAO¹⁰.

Az EU költségvetése 2013-ban az alábbiak szerint nyújtott segítséget:

1. ábra Az EU humanitárius segítségnyújtási forrásaiból legnagyobb mértékben részesülő területek [22]

Az EU polgári védelmi mechanizmus keretében részt vett a nepáli (2015) és haiti-i (2010) földrengés súlytotta területeken, a Szerbiában és Bosznia Hercegovinában történt árvíz (2014) idején, az ukrajnai konfliktus (2014) által érintett lakosság ellátásában, valamint az Európát érintő menekültválság kezelésében is.

Fontos kiemelni, hogy nemcsak az EU tagállamai, hanem az azon kívüli, harmadik országok számára is történik segítségnyújtás a polgári védelmi mechanizmus keretében.

⁷ Humanitárius Segélyek és Polgári Védelem Főigazgatósága: European Civil Protection and Humanitarian Aid Operations (ECHO)

⁸ UNICEF: United Nations International Children's Emergency Fund, Egyesült Nemzetek Nemzetközi Gyermekek Gyorssegélyalapja

⁹ UNESCO: United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization, Egyesült Nemzetek Nevelésügyi, Tudományos és Kulturális Szervezete.

¹⁰ FAO: Food and Agriculture Organization of the United Nations, „Egyesült Nemzetek Szervezetének Élelmezésügyi és Mezőgazdasági Szervezete

Annak érdekében, hogy a segítség a lehető legrövidebb idő alatt, a leoptimalisabb módon kerüljön a rászorulókat részére, az EU működteti a Veszélyhelyzet-kezelési Koordinációs Központot¹¹ (a továbbiakban ERCC) az EU polgári védelmi és humanitárius segítségnyújtási ügyeleti szolgálatát. Az ERCC a hét minden napján 24 órában működik Brüsszelben, folyamatos kapcsolatban van az EU polgári védelmi mechanizmusában résztvevő EU tagállamokkal, továbbá Izlanddal, Norvégiával, Szerbiával, Macedóniával, Montenegróval és Törökországgal, valamint számos más nemzetközi szervezet ügyeleti szolgálatával annak érdekében, hogy amennyiben a világ bármely részéről segítségkérés történik, azonnal operatív üzemmódba helyezze a rendszert. Folyamatosan figyelemmel kíséri és elemzi a világ eseményeit, előrejelzéseket készít, megosztja a felkészültségre, reagálásra vonatkozó információkat, és amennyiben uniós szintű beavatkozásra van szükség, koordinálja a tagállamok segítségnyújtását.

Működik a Közös Veszélyhelyzeti Kommunikációs és Tájékoztatási Rendszer¹² (a továbbiakban: CECIS), amelyen keresztül az ERCC és a tagállamok kijelölt nemzeti kapcsolati pontjai biztonságos módon információt cserélhetnek bármilyen katasztrófa kapcsán. Magyarország esetében a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóságán működik a kapcsolattartási pont.

Az Európai Veszélyhelyzet-kezelési Képesség¹³ egy önkéntes eszköztár, amely a tagállamok önkéntesen, ideiglenesen és előzetesen az EU rendelkezésére bocsátott reagálási képességeiből – modulokból, egyéb reagálási képességekből és szakértőkből – áll a tervezhetőséget elősegítő eszközként.

Ennek kiegészítésére 2016. februárjában hivatalosan is megalakult az önkéntes eszköztáron belül az Európai Egészségügyi Hadtest, melynek felállítását elsősorban az Afrikát sújtó, elhúzódó Ebola-járvány, valamint az abból levont tanulságok indokolták. Az Európai Egészségügyi Hadtest több tagállam és az Egészségügyi Világszervezet (WHO), valamint a Bizottság együttműködésével, tagállami eszközök felajánlásával jött létre. A hadtest elsősorban orvosi csapatokat, egészségügyi és járványügyi ellátást, labort, valamint speciális szállítási kapacitásokat foglal magában. [23]

VÁLSÁGOK, KRÍZISEK KEZELÉSE

A természeti katasztrófák kialakulása alapvetően az embertől független, de közvetve ember is okozhatja. A civilizáció eredményeként napjainkra megszapordtak a természeti katasztrófák, amelyek egyre nagyobb területet érintenek és egyre több ember életét és vagyonát veszélyeztetik. A túlélőkre nehezedő pszichés hatásnak is súlyos következményei lehetnek. Sokféle tényezőn múlik, hogy mely esemény, mikor, kinél vált ki kritikus helyzetet. A kiváltó helyzetek váratlanok, a biztonságérzetet, életet is veszélyeztethetik. Ezek az események veszteségélményként jelennek meg. Az események egymásra épülése eredményezhet olyan beszűkülést, amelyben a meglévő konfliktusmegoldó technikák megbénulhatnak, ez akár nemcsak a probléma megszüntetéséhez, hanem „önmaga megszüntetéséhez” is vezethet.

A krízis helyzetek nem jelennek meg azonos módon az embereknél. Vannak, aki egy kisebb konfliktust is tragédiaként élnek meg, míg mások egyensúlya meg sem billen. 0 ezeket a helyzeteket sem elkerülni, sem megoldani nem tudja. Lefolyása általában 6-8 hét, azonban, ha tartósan fenn áll ez a helyzet, akkor pszichés tünetek jelentkezhetnek. [3]

A katasztrófa félelmet, szorongást, feszültséget kelt, a bizonytalanság érzése a halálfélelem nagy terhet jelent. Korábban a katasztrófa bekövetkeztekor a hangsúlyt a mentés technikai részére helyezték, és a figyelmen kívül hagyták az emberekre gyakorolt lélektani hatását. [24]

¹¹ Emergency Response Coordination Centre : ERCC

¹² Common Emergency Communication and Information System: CECIS

¹³ European Emergency Response Capacity : EERC

A katasztrófák pszichés hatásai: pánikreakció, pánikbetegség, szorongásos tünetek, depresszió, öngyilkosság, káros szenvedélyekbe menekülés, poszttraumás stressz szindróma. Az, hogy ki, milyen intenzitással éli át a traumát, függ az alapszemélyiségtől, az egyén érzékenységtől, a trauma előtti létállapottól és az életminőségtől, a veszteség nagyságától és körének számától, valamint az értékrendtől és azok fontossági sorrendjétől. [25] A katasztrófák pszichés következményei a természeti katasztrófák esetében: a kiszolgáltatottság érzése nagy, hiszen nincsen kit okolni, az élet értelme is megkérdőjeleződik. Ipari katasztrófa esetében már van okozója, felelőse a katasztrófának, a kiváltó ok ismertetése csökkenti az indulatokat. [25]

A krízistámogatás a stressz enyhítése, támogatás nyújtása. A krízisintervenció célja, hogy az érintett a hasonló helyzetek jobban tudja kezelni, és növelje a problémamegoldó képességét. [26] A krízisintervenció elsősorban megelőzés, a lelki betegségek megelőzését célozza. Célja a megbillent egyensúly visszaállítása. Ebben nyújtanak segítséget az önkéntesek és a szociális munkások. A katasztrófák során nyújtott lelki segítségnyújtás az egyik legfontosabb lehetőség arra, hogy az átélt trauma következményeit megakadályozzuk.

Krízisintervenciónak nevezzük a krízisállapot oldása érdekében végzett célzott törekvéseket, amelyek segíteni képesek az egyénnek a rendezett lelkiállapot elérésében. [1] A váratlan és előre nem jelezhető katasztrófák hatása olyan intenzív, hogy az ember szinte képtelen alkalmazkodni hozzá. Az alkalmazkodóképesség visszanyerését segíti, ha az érintett segítséget kap. Célja, hogy megvédje a válságban lévőket attól, hogy a krízisállapota pszichiátriai betegséghez, vagy akár öngyilkossághoz vezessen. Ez a segítség csökkenteni igyekszik a lelki megbetegedések kialakulásának valószínűségét.

A katasztrófa helyzetekben nyújtott pszichológiai segítségnyújtás eredménye, hogy csökken a lakosság lelki-érzelmi terhe, segít a saját problémamegoldó módok kialakításában, megerősítésében, ezzel a későbbi poszttraumás szindróma tüneteinek megelőzésében, csökkentésében, az érintett egyensúlyi állapotának visszaállításában, munkaképessége visszanyerésében játszik nagy szerepet. Fontos szempont, hogy a pszichológiai segítségnyújtásban jártas segítők tehermentesíthetik a katasztrófa - mentésben résztvevő szakembereket, így a védekezésre, mentésre, beavatkozásra tudnak koncentrálni.

Nem elhanyagolható, hogy nemcsak a katasztrófával érintett lakosság érzelmi terheinek a csökkentésében játszanak szerepet a segítők, hanem a védekezésben résztvevő szakemberek lelki, érzelmi terheinek csökkentése is fontos feladat a feladatok elvégzését követően. Ezt a katasztrófavédelem pszichológiai szolgálatának munkatársai látják el.

A krízisintervenció egyik lényege, hogy nemcsak pszichológus szakemberek alkalmazhatóak, hiszen eltérő pszichológiai segítő módszerekről van szó. A krízisintervenció során a segítő nem diagnosztizál, a problémamegoldó és megküzdő készségekre helyezi a hangsúlyt, a krízis szempontjából bevonja a környezetet, alapfelvetése, hogy az érintett - külső segítséggel – képes egyedül megoldani a helyzetet. A segítő a krízishelyzettel összefüggő, konkrét problémával foglalkozik. [7]

Segítséget bárki adhat a krízisben lévő személynek, akivel jó érzelmi kapcsolatban van és képes arra, hogy érzelmileg bevonódjon a helyzetbe, de kívül is tudjon maradni azért, hogy lehetőségekben tudjon gondolkodni.

Legfontosabb feladata a laikus segítőnek, hogy empátiával és őszinte érdeklődéssel forduljon a krízisben lévő felé. Szüksége van tisztánlátásra, objektivitásra, realitásérzékre azért, hogy ezzel is segítse az egyént a lehetséges alternatívák felismerésében. A laikus segítőnek fel kell ismernie, amennyiben szükségesnek látszik, a megfelelő szakemberhez irányítsa az érintettet. [27]

Civil kezdeményezésként 1999. márciusában Debrecenben alakult meg a Pszichológiai Krízissegélyszolgálat (a továbbiakban: szolgálat), melynek keretében a Polgári Védelem Országos Parancsnokságával együttműködési megállapodás jött létre annak érdekében, hogy a katasztrófák helyszínén a segítők - pszichológusok, szociális munkások, orvosok – támogatást

nyújtsanak. A szolgálat munkatársai 1999, 2000 és 2001-ben a Bodrogtóti sűjtő árvíz során kerültek „bevetésre”. [28]

KRÍZIS INTERVENCIÓS TEAM

A katasztrófák egyre gyakoribbá válása, pusztító hatásuk ereje és az áldozatok számának növekedése egyre komolyabb erőfeszítéseket igényel mind a hivatalos, mind a civil szervezetektől.

A Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság (a továbbiakban: BM OKF) 2007. januárjában hívta életre az állományába tartozó és önkéntes pszichológusokból álló Krízis Intervenciós Teamet (a továbbiakban: KIT).

Osztrák szakemberek segítségével 32 fő kiképzése történt meg. A képzés nagy hangsúlyt fektetett a krízis és a stressz kezelésére, a speciális kommunikáció elsajátítására, de fontos szerepet kapott a képzés során a különböző vallási csoportok szokásainak megismerése is. A KIT tagjainak feladata a katasztrófa helyszínén az akut „ellátás”, a trauma feldolgozás, ezzel megelőzve a későbbi pszichés elváltozásokat.

A Magyar Vöröskereszt (a továbbiakban: MVK) 2007-ben kötött együttműködési megállapodást a BM OKF - el, amelyben a felek rögzítették, hogy „... együttműködnek a veszélyhelyzetek, katasztrófák áldozatainak lelki gondozásában.” [29]

A Nemzetközi Vöröskereszt és Vörös Félhold 2020-ig kidolgozott stratégiájában az elkövetkező 10 év fókuszában a katasztrófák és krízisek által sújtott emberek életének, életszükségleteinek biztosítása, egészségük és biztonságuk elősegítése került. [30] A szervezetben dolgozó önkéntesek és munkatársak magas szintű képzettsége rövid idő alatt és hatékonyan tud segítséget nyújtani a világ bármely pontján.

Magyarország, Szlovákia, Románia, Ukrajna az ENPI Határon Átnyúló Együttműködési Program (a továbbiakban: program) keretében résztvevő államok. A program célja, olyan tevékenységek ösztönzése az Európai Unió támogatásával, melyek egy sokkal intenzívebb és hatékonyabb társadalmi és gazdasági együttműködést eredményeznek Ukrajna és a tagállamok közös, határmenti régióiban. Ennek keretében az egyik prioritás a felkészülés a vészhelyzetek közös kezelésére. [31]

A program kezelésében került kidolgozásra az „I. Protokoll Katasztrófa-helyzetek sürgősségi pszichiátriai krízisintervenciója Triage” címmel (a továbbiakban: protokoll). [31]

A protokoll megállapítása szerint sem az Európai Unióban, sem Magyarországon nincsen egységes krízisintervenciós protokoll. Az együttműködés keretében Borsod-Abaúj-Zemplén és Szabolcs-Szatmár-Bereg megyében, valamint egy ukrán és román megyében létrejött egy határon átnyúló platform, melynek célja, hogy tömegkatasztrófa, krízis esetén határ mindhárom oldalán létrejőjenek úgynevezett sürgősségi teamek, amelyek a régióban gyors és szakszerű ellátást tudnak biztosítani. [3]

A protokoll által kidolgozott triage¹⁴ segítségével a helyszínen csoportosítani tudják a sérülteket, amely alapján állapotuk súlyossága szerint lehet megkezdeni az ellátást. Több, nemzetközileg elfogadott triage rendszert alkalmaznak az országok, Magyarország, Ukrajna, Románia és az Európai Unió is.

Hazánkban az Országos Mentőszolgálat főigazgatói utasítása alapján alkalmazzák a tömegbalesetek esetén alkalmazandó protokollt. A sérülteket, érintetteket pszichés

---

¹⁴ triage: kétféleképpen is értelmezhető. Alapvetően tömeges balesetek esetén, tíznél több sérült osztályozásánál alkalmazzák, mai gyakorlatban azonban a sürgősségi osztályok beteg rangsorolásánál is használatos. Természetesen ez utóbbi esetben is tíznél több sérült rangsorolása a cél. A tömeges baleset vagy katasztrófa helyszínén az ún. 3T elv érvényesül, mely szerint:

TRIAGE – osztályozás, TREATMENT – ellátás, TRANSPORT – szállítás. http://elsegely.hu/cikk.502.triage_-_serultek_osztalyozasa (letöltés ideje: 2017. 07.25.)

szempontból is osztályozni kell, azonban a súlyos testi sérülések felülírhatják a pszichés ellátást. A pszichés mentőcsapat és a mentők, orvosok közötti koordináció segíti a gyors és hatékony ellátást, minden csapat a saját triage-át követi. Katasztrófa-helyzetekben a pánikreakciók gyors megakadályozása a jól felkészült mentálhigiénés pszichiátriai szakember csapat szükséges.

A protokoll megállapítása szerint nincsen egységes szakmai protokoll, amelyet helyszíntől és kárhelytől függetlenül alkalmazni lehetne, de a jelentésben megfogalmaztak egy olyan, úgynevezett triage folyamatot és annak elemeit, amelyet katasztrófa-helyzetekben alkalmazni lehet. [32]

A Magyar Pszichológiai Társasággal (a továbbiakban: MPT) a BM OKF 2011-ben kötött együttműködési megállapodást (a továbbiakban: megállapodás). A megállapodás célja egy önkéntességen alapuló Krízisintervenciós Csoport (a továbbiakban: KINCS) létrehozása és működtetése volt. A KINCS 2012-ben került létrehozásra, amelynek feladatként került megfogalmazásra, hogy pszichológiai támogatást nyújt a természeti és civilizációs katasztrófák, veszélyhelyzetekben az elhárításában és felszámolásában résztvevő katasztrófavédelmi állomány és az egyéb rendvédelmi szervek állománya, valamint a civil lakosság számára a pszichés következmények felszámolása és pszichés egyensúly helyreállítása érdekében. [33] [34]

KÖVETKEZTETÉSEK

A katasztrófák és krízisek nagy kihívást jelentenek mind az ezzel érintett személynek, mind annak, akinek hivatásánál fogva feladata az emberi élet mentése, a katasztrófa- és krízishelyzetek elhárítása, megelőzése, amely nem pusztán a fizikai védelmet, mentést foglalja magában, hanem a lélek, psziché gondozását is.

Az elmúlt időszak válságai rávilágítottak arra, hogy csak összefogással, összehangolt tevékenységgel lehet hatékonyan beavatkozni. Ezért hozta létre többek között az Európai Unió a polgári védelmi mechanizmusát. A természeti és egyéb katasztrófák és válsághelyzetek bekövetkeztekor a megfelelően képzett és kiképzett szakemberek és szervezetek fontos szerepet játszanak. A hivatásos katasztrófavédelmi szervezet - együttműködve más hatóságokkal és szervezetekkel (rendőrség, mentő stb.), civilekkel, önkéntesekkel - nagy hangsúlyt fektetnek az érintett lakosság és az állomány felkészítésére.

A jövőben kiemelt feladat a helyzet komplex kezelése, a jelenleg rendelkezésre álló anyagi és technikai eszközök fejlesztése, hiszen a hatékony és gyors katasztrófa- és válságkezelés egyre több anyagi ráfordítást igényel az érintett és a támogatásban résztvevő államok és szervezetek részéről.

FELHASZNÁLT IRODALOM

- [1] HAJDUSKA M.: *Krizislélektan*; ELTE Eötvös Kiadó 2010. ISBN 978 963 463 982 4
- [2] SCHWEICKHARDT G.: *Katasztrófavédelmi igazgatás*; NKE 2013. ISBN 978-615-5344-30-5
- [3] BOLGÁR J.- SZEKERES Gy.: *Katasztrófa és kríziskommunikáció lélektani alapjai*; <http://www.vedelemigazgatas.hu/elemek/katasztrofa%20es%20krizis%20kommunikacio.pdf> (letöltés: 2016.04.13.)
- [4] MEZEY Gy.: *Válságkezelés nemzetközi gyakorlata*; ZMNE. Fórum, VIII. 4. (2004) http://www.zmne.hu/Forum/04negyedik/valsag_.htm (letöltés: 2017.06.26.)
- [5] AMBRUSZ J.: *Rendvédelmi ismeretek*; NKE 2014. ISBN 978-615-5305-61-0

- [6] Magyarország Alaptörvénye;
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100425.ATV/ts/20160701/> (letöltés ideje: 2017.06.27.)
- [7] ENDRÓDI I.: *Polgári védelmi szakismeret I.*; NKE 2015. ISBN 978-615-5527-22-7
https://ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/10040/ebook_NKE_KVI_polgari_vedelmi_szakismeret_I.pdf?sequence=1&isAllowed=y (letöltés ideje: 2017.07.04.)
- [8] 2011. évi CXXVIII. törvény a katasztrófavédelemről és a hozzá tartozó egyes törvények módosításáról <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1100128.TV/ts/20170101/> (letöltés ideje: 2017.07.04.)
- [9] SZENDI R.: *A katasztrófák csoportosításának lehetőségei*; Hadtudományi Szemle. 2011. IV/4. 163-171. o.
http://epa.oszk.hu/02400/02463/00011/pdf/EPA02463_hadtudomanyi_szemle_2011_4_163-171.pdf (letöltés ideje: 2017. 07.04.)
- [10] 1997. évi CLIV. törvény az egészségügyről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/99700154.TV/ts/20170101/lr/lawrefP%28247%29B%281%29p%28e%29> (letöltés ideje: 2017.07.05.)
- [11] 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A0700080.TV/> (letöltés ideje: 2017.07.05.)
- [12] ANTAL Ö.- RÉVAI R.: *Az egészségügy szerepe a katasztrófák megelőzésében*; Bólyai Szemle XXIII.1. (2014) 60-69.o. http://uni-nke.hu/uploads/media_items/bolyai-szemle-2014_-ev-1_-szam.original.pdf (letöltés ideje: 2017.07.05.)
- [13] 2009. évi CXI. törvény az Egészségügyi Világszervezet Nemzetközi Egészségügyi Rendszabályainak kihirdetéséről
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A0900091.TV/ts/20130706/lr/lawrefL%281%29> (letöltés ideje: 2017.07.05.)
- [14] World Health Organization hivatalos honlapja. <http://www.who.int/en/> (letöltés ideje: 2017.07.05.)
- [15] 521/2013. (XII.30.) Kormányrendelet az egészségügyi válsághelyzeti ellátásról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1300521.KOR/ts/20170101/> (letöltés ideje: 2017.07.06.)
- [16] 43/2014. (VIII.19.) EMMI rendelet az egészségügyi intézmények egészségügyi válsághelyzeti terveinek tartalmi követelményeiről, valamint egyes egészségügyi tárgyú miniszteri rendeletek módosításáról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1400043.EMM/ts/20170101/lr/chain123> (letöltés ideje: 2017.07.06.)
- [17] 1/2016. (I.04.) BM OKF intézkedés a BM Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság katasztrófavédelmi logisztikai rendszerének működéséről, logisztikai támogatásának tervezéséről és végrehajtásáról
http://okfintranet.katvedd1.local/SzakInfo/Hatalyos%20belső%20szabályozók/Főigazgatói%20intézkedések,%20utasítások/2016/01_2016%20főigazgatói%20intézkedés.zip (letöltés: 2017.07.06.)
- [18] Idegen szavak és kifejezések szótára. Akadémia Kiadó, Budapest.1973. ISBN 963 05 3178 X

- [19] 2007. évi LXXX. törvény a menedékjogról
<https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A0700080.TV/ts/20170328/> (letöltés ideje:2017.07.06.)
- [20] Központi Statisztikai Hivatal.1.2. Magyarországra érkezett menedékkérők és a nemzetközi védelemben részesülők száma
http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_wnvn001.html. (letöltés ideje:2017. 08.27.)
- [21] Közérthetően az Európai Unió szakpolitikájáról: Humanitárius segítségnyújtás és polgári védelem; Európai Bizottság Kommunikációs Főigazgatóság, Brüsszel. 1-16. ISBN 978-92-79-52419-6. https://europa.eu/european-union/topics/humanitarian-aid-civil-protection_hu (letöltés ideje: 2017. 07. 07.)
- [22] Az Európai Unió hivatalos honlapja; https://europa.eu/european-union/topics/humanitarian-aid-civil-protection_hu (letöltés ideje: 2017. 07.12.)
- [23] Az európai parlament és a tanács 1313/2013/EU határozata (2013. december 17.) az uniós polgári védelmi mechanizmusról;<http://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32013D1313&from=HU> (a letöltés ideje: 2017. 07.12.)
- [24] EUROPEAN CIVIL PROTECTION AND HUMANITARIAN AID OPERATIONS
http://ec.europa.eu/echo/index_en (letöltés ideje: 2017.08.27.)
- [25] HORNYACSEK J.: A tömegkatasztrófák pszichés következményei, és az ellenük való védekezés lehetőségei; <http://ludita.uni-nke.hu/repozitorium/bitstream/handle/11410/1921/01.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (letöltés: 2017.07.14.)
- [26] ANTALFI M.: Környezeti terhelések- ipari és természeti katasztrófák pszichés hatásai
http://www.antalfaimarta.hu/konferencia/kornyezeti_terhelemek_antalfai.pdf (letöltés: 2017. 07.14.)
- [27] PETŐ Cs.: A krízis pszichológiai vonatkozásai- krízisintervenció; Polgári Védelmi Szemle IV.4. (1999.) 14-18.o.
http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:UicFABOnpRkJ:www.aldozatvedelem.hu/sites/default/files/krizis-krizisintervencio_peto_csilla.doc+&cd=32&hl=hu&ct=clnk&gl=hu (letöltés ideje: 2017. 07.14.)
- [28] PETŐ Cs. - SZEKERES A.: A katasztrófapszichológia lehetőségei és tapasztalatai Magyarországon; Magyar Pszichológiai Szemle, 61.1 (2006).155-168.o.
<http://www.akademiai.com/doi/pdf/10.1556/MPSzle.61.2006.1.9> (letöltés: 2016.04.05.)
- [29] 174-8/2007. számú Együttműködési Megállapodás az Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a Magyar Vöröskereszt között
http://okfintranet.katvedd1.local/SzakInfo/Forms/AllItems.aspx?Paged=TRUE&p_SortBehavior=0&p_FileLeafRef=Magyar%20T%20c3%a1vk%20c3%b6zl%20c3%a9si%20Rt%20e doc&p_ID=234&RootFolder=%2fSzakInfo%2fHat%20c3%a1lyos%20egy%20c3%bcttm%20c5%b1k%20c3%b6d%20c3%a9si%20meg%20c3%a1llapod%20c3%a1sok%20fBM%20Orsz%20c3%a1gos%20Katasztr%20c3%b3fav%20c3%a9delmi%20F%20c5%91igazgat%20c3%b3s%20c3%a1g%20hat%20c3%a1lyos%20egy%20c3%bcttm%20c5%b1k%20c3%b6d%20c3%a9si%20meg%20c3%a1llapod%20c3%a1sai&PageFirstRow=61&TreeField=Folders&TreeValue=Hat%20c3%a1lyos%20egy%20c3%bcttm%20c5%b1k%20c3%b6d%20c3%a9si%20meg%20c3%a1llapod%20c3%a1sok%20fBM%20Orsz%20c3%a1gos%20Katasztr%20c3%b3fav%20c3%a9delmi%20F%20c5%91igazgat%20c3%b3s%20c3%a1g%20hat%20c3%a1lyos%20egy%20c3%bcttm%20c5%b1k%20c3%b6d%20c3%a9si%20meg%20c3%a1llapod%20c3%a1sai

- [C5%B1k%C3%B6d%C3%A9si%20meg%C3%A1llapod%C3%A1sai&ProcessQStringToCAML=1&&View={B8737109-C20E-4468-B074-ACD9D89E9EE8}&InitialTabId=Ribbon%2EDocument&VisibilityContext=WSSTabPersistence](#). (letöltés ideje:2017.08.27.)
- [30] Project/ programme planning, Guidance manual. International Red Cross and Red Crescent Societies, Geneva, 2010. pp.1-62.
<https://www.ifrc.org/Global/Publications/monitoring/PPP-Guidance-Manual-English.pdf> (letöltés: 2017.07.14.)
- [31] Magyarország – Szlovákia - Románia- Ukrajna ENPI Határon Átnyúló Együttműködési Program <http://www.huskroua-cbc.net/hu> (letöltés: 2017.07.14.)
- [32] I. Protokoll Katasztrófhelyzetek sürgősségi pszichiátriai krízisintervenciója Triage <http://docplayer.hu/2239908-I-protokoll-katasztrofahelyzetek-surgossegi-pszichiatrici-krizisintervencioja-triage.html> letöltés: 2017.07.14.)
- [33] 9709-1/2011/ÁLT. számú Együttműködési Megállapodás a Belügyminisztérium Országos Katasztrófavédelmi Főigazgatóság és a Magyar Pszichológiai Társaság között
<http://okfintranet.katvedd1.local/SzakInfo/Hatalyos%20egyuttmuikodesi%20megallapodasok/BM%20Orszagos%20Katasztrofavedelmi%20Fogazgatóság%20hatalyos%20egyuttmuikodesi%20megallapodasai/Magyar%20Pszichologiai%20Társaság.pdf>. (letöltés: 2017.08.27.)
- [34] 4/2012. (II.29.) BM OKF Főigazgatói utasítás a BM OKF Krízisintervenciós Csoportja Szervezeti és Működési Szabályzatának kiadásáról;
<http://okfintranet.katvedd1.local/SzakInfo/Forms/AllItems.aspx?RootFolder=%2FSzakInfo%2FHat%C3%A1lyos%20bels%C5%91%20szab%C3%A1lyoz%C3%B3k%2FF%C5%91igazgat%C3%B3i%20int%C3%A9zked%C3%A9sek%2C%20utas%C3%ADt%C3%A1sok%2F2012&InitialTabId=Ribbon%2EDocument&VisibilityContext=WSSTabPersistence> (letöltés ideje:2017.08.27.)